

ถอดรหัสปาฏิหาริย์ : เทวดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

Decode the Marvel of Amulet and Devas Beyond Buddhist Way

Received: February 10, 2023

Revised: May 02, 2023

Accepted: May 02, 2023

รัตนาดี สุระบัญชาการ¹, สิริวัฒน์ ศรีศรีเรือง² และ มั่น เสือสูงเนิน³

Rattanawadee Surabanchakarn, Siritwat Srikrueadong and

Man Suesungnoen

(Rattanawadeesurabanchakarn@gmail.com and siriwatmcu@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเสนอให้เห็นถึงแนวความคิดและหลักการปฏิบัติที่ควรจะเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องของปาฏิหาริย์และเทวดา ในทางพระพุทธศาสนาปาฏิหาริย์มี 3 แบบด้วยกันคือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุสาสนีปาฏิหาริย์ โดยปาฏิหาริย์ 2 แบบแรกนั้น ไม่ได้เป็นตัวหลักที่จะนำพาเราเข้าสู่พระพุทธศาสนา เก่งแค่ไหนก็ยังไม่สามารถเอาชนะกิเลสที่ครอบงำจิตใจจนไม่สามารถทำให้พ้นทุกข์ได้ ส่วนปาฏิหาริย์แบบที่ 3 ถือเป็นปาฏิหาริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแล้วที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถก้าวขึ้นมาเป็นคนที่พ้นทุกข์ได้อย่างเด็ดขาด และความมุมานะพยายามของเราเองนี่แหละที่จะทำให้ปาฏิหาริย์เกิดขึ้นได้ ดังนั้น มนุษย์ไม่ควรอ่อนอ่อนขอพร หรือรอคอยปาฏิหาริย์จากสิ่งที่เหนือธรรมชาติและเทวดา เทวดาที่ดีนั้นท่านจะคอยสอดส่องช่วยเหลือคนที่มุ่งมั่นทำความดีอยู่แล้ว มนุษย์ควรตอบแทนท่านด้วยการระลึกนึกถึงท่าน ทำเทวดาพลีอุทิศบุญให้แก่เทวดา อยู่ด้วยกันอย่างมีมิตรไมตรีต่อกันเป็นดีที่สุด

คำสำคัญ: ถอดรหัส, ปาฏิหาริย์, เทวดา, พระพุทธศาสนา

Abstract

This article aims to present the concepts and principles of practice according to the Buddhist principle concerning belief in miracles and angels. In Buddhism, there are three types of miracles: Miracles of Psychic Power,

¹ บริษัท สุทธิพรก่อสร้าง จำกัด จังหวัด กรุงเทพมหานคร

Suthipom Construction Co., Ltd., Bangkok

^{2,3} ภาควิชาจิตวิทยา, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Psychology, Humanities Faculty, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Miracles of Mind-reading and Miracles of Teaching. The first two types are not the main ones that would lead us to Buddhism because no matter how knowledgeable you are, you still can't get of the greed in your heart, and subsequently never will be free from suffering. As for the third miracle, the greatest one that would enable humans to be free of suffering, could only happen by one's endeavor. Hence, there is no use in praying to angels and waiting for a miracle to happen. Angels will always be presented and guided those who are already determined to do good deeds. By remembering and passing merit are the ways we can repay their kindness to us. This is the way to keep a good relationship between the deities and the humans.

Keywords: Decode, Miracles, Angels, Buddhism

บทนำ

ชีวิตหนึ่งเกิดมาเคยหรือไม่ที่ท้อแท้หมดหวังหมดกำลังใจ หาทงออกไม่ได้ แล้วอดอ้อนขอพรเทวดาหวังปาฏิหาริย์จะเกิด เคยหรือไม่ที่หลงยึดติดมกมายกับเรื่องปาฏิหาริย์หรือกับคนที่แสดงตนว่ามีปาฏิหาริย์เหล่านั้น และเคยหรือไม่แม้กระทั่งการใช้ชีวิตไปวัน ๆ โดยไม่คิดจะทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันนอกจากรอคอยปาฏิหาริย์ให้เกิด คนมากมายชอบแสวงหาปาฏิหาริย์ในความสำเร็จหรือร่ำรวยจนตกเป็นเหยื่อของนักต้มตุ๋น ปาฏิหาริย์เหล่านั้นเป็นเรื่องลึกลับในสายตาของคนหลาย ๆ คน แต่หากมองตามแนวทางของเซนกลับเปลี่ยนมุมมองปาฏิหาริย์จากความลึกลับศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นความเรียบง่าย และทำให้ความเรียบง่ายนั้นดูลุ่มลึก (ภิญญพันธ์ พจนนลาวัณย์, 2565) ชีวิตที่อยู่ท่ามกลางการหลงมกมายหรือการรอคอยกับสิ่งที่เหนือธรรมชาตินั้นมีเป้าหมายของชีวิตอยู่ที่ใด คนมากมายอาจมีคำถามผุดขึ้นในใจว่าปาฏิหาริย์-เทวดา มีจริงหรือไม่ คนที่เชื่อหรือคนที่เคยมีประสบการณ์ในการเห็นหรือประสบมากับตัวเองอาจตอบว่า “มี” ส่วนคนที่ไม่เชื่อนั้นก็อาจมีเหตุผลต่าง ๆ นานา สนับสนุนความคิดความเชื่อของตนว่ามัน “ไม่มี” จนกว่าจะสามารถพิสูจน์ได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ถึงจะเชื่อ ซึ่งก็ต้องบอกว่านานาจิตตัง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องเหนือสามัญวิสัยของมนุษย์ เป็นสิ่งลึกลับอย่างหนึ่งก็ว่าได้ เป็นการยากที่จะให้ทุกคนเชื่อว่า “มี” หรือ “ไม่มี” หากแต่ในทัศนะของพระพุทธศาสนา อ้างตามหลักฐานในพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นตำราหรือคัมภีร์ที่บันทึกจารึกคำสอนขององค์พระสัมมาพระพุทธเจ้าจะพบว่า มีการกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้บ่อยครั้ง นั่นแสดงให้เห็นว่าในทางพระพุทธศาสนาไม่ปฏิเสธในเรื่องนี้ ดังนั้น ไม่ว่าจะปาฏิหาริย์ เทวดา หรือเทพเจ้าต่าง ๆ คำตอบคือ “มี” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2563) ในเมื่อปาฏิหาริย์-เทวดามีจริง เราคงต้องมาทำความเข้าใจกันแล้วว่า

อะไรคือปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์มีกี่ประเภท แล้วใครที่จะสามารถแสดงปาฏิหาริย์เหล่านั้น พวกเขาได้ปาฏิหาริย์นั้นมาได้อย่างไร และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของเทวดากัน ที่สำคัญเราผู้ซึ่งเป็นปุถุชนคนธรรมดาควรมีหลักคิด หลักการประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรต่อสิ่งเหล่านี้ เมื่อถอดรหัสของสิ่งเหล่านี้ ออก เชื่อว่าผู้คนในสังคมจะสามารถเห็นวิถีชีวิตที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อชีวิตที่ดีกันต่อไป

ถอดรหัสปาฏิหาริย์

การถอดรหัสปาฏิหาริย์เป็นกระบวนการอธิบายที่จะทำให้เราเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา และในทางสังคมทั่วไป รวมทั้งปาฏิหาริย์ในมุมมองของทางนิยายเซนซึ่งมีความลุ่มลึกบนความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่าย

ความหมายของการถอดรหัส

โดยปกติเมื่อพูดถึงการถอดรหัส คนทั่วไปก็จะคิดถึงเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับรหัสลับที่มีมาตั้งแต่สมัยโรมันเพื่อการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การถอดรหัสอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการหรือกลไกการทำงานตามขั้นตอนวิธีบนกฎแห่งความสัมพันธ์ ที่ดำเนินการบนตัวอักษรหรือสัญลักษณ์แต่ละตัวเพื่อแปลงสัญลักษณ์ หรือไขข้อมูลเนื้อหาของสารเดิมที่ถูกแปลงมาก่อนหน้านี้ ให้กลับไปอยู่ในรูปของข้อความรูปแบบเดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2564) แต่สำหรับการถอดรหัสในบทความนี้จะหมายถึงนิยามการเปลี่ยนสารที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์เป็นต้นให้เป็นสารที่เข้าใจได้ หรือถอดสารลับออกเป็นภาษาสามัญ (พจนานุกรม สนุกดอทคอม, 2565) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้สารลับหรือความจริงอะไรบางอย่างที่แฝงซ่อนอยู่ในคำพูด เรื่องราว หรือเหตุการณ์บางอย่าง

ความหมายของปาฏิหาริย์

ตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไป ปาฏิหาริย์หรือปาฏิหาริยา คือ สิ่งที่น่าอัศจรรย์, เรื่องที่น่าอัศจรรย์, สิ่งประหลาดเหลือ, ความมหัศจรรย์, ปรากฎการณ์ที่แปลกประหลาด, การกระทำที่ให้ง่เกิดผลเป็นอัศจรรย์ (ชมรมธรรมธารา, 2564) ซึ่งความเข้าใจนี้ก็ไม่ค่อยแตกต่างจากความหมายตามพจนานุกรม ที่ให้ความหมายว่า สิ่งที่น่าอัศจรรย์, ความอัศจรรย์ หรือกระทำการที่ตามปกติทำไม่ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) แต่ในปัจจุบัน คำว่าปาฏิหาริย์บางครั้งถูกนำไปใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับสิ่งที่คิดว่าเป็นไปไม่ได้ หรือสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ (สรวง สิทธิสมาน, 2561) เช่น คน ๆ หนึ่งคิดว่าการที่เขาจะสามารถกลับมาเดินได้อีกครั้งคงต้องอาศัยปาฏิหาริย์เท่านั้น ดังนั้น คำว่าปาฏิหาริย์นั้นจึงเปรียบเสมือนสิ่งที่เหนือความคาดหมาย เป็นอะไรที่เหนือคนธรรมดาสามัญสามารถที่จะเข้าใจ กำหนด หรือกระทำตามใจตนได้

การถอดรหัสในที่นี้หมายถึงการอธิบายคำพูด เรื่องราว หรือเหตุการณ์บางอย่างให้สามารถเข้าใจได้ถึงความหมายที่แท้จริงที่แฝงอยู่ อย่างคำว่าปาฏิหาริย์ นอกจากจะหมายถึงสิ่งที่น่าอัศจรรย์แล้ว ยังหมายถึงสิ่งที่เหนือความคาดหมาย ที่ไม่สามารถกำหนดให้เป็นไปตามที่ใจต้องการ

ประเภทของปาฏิหาริย์

ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งปาฏิหาริย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุสาสนีปาฏิหาริย์ (ขุ.ป. (ไทย) 31/587/30) แต่ละปาฏิหาริย์ต่างมีข้อแตกต่างและข้อที่เหมือนกันในบางประการ สำหรับปาฏิหาริย์ประเภทแรก อิทธิปาฏิหาริย์ เป็นปาฏิหาริย์ที่เกี่ยวกับการแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ เป็นหนึ่งในโลกียอภิญาที่เรียกว่า อิทธิวิธี เช่น คนเดียวเป็นหลายคนก็ได้ สามารถล่องหน เดินทะลุผ้าม่านแกงภูเขา เดินบนน้ำ หรือเหาะเหินไปในอากาศก็ได้ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้แต่ก็เสื่อมถอยได้เช่นกัน ปาฏิหาริย์ประเภทที่สอง อาเทศนาปาฏิหาริย์ เป็นปาฏิหาริย์ที่เกี่ยวกับการตั้งใจ ทายใจคน ทายความรู้สึคนึกคิดในใจ บ้างอาจทายด้วย “นิมิต” บ้างก็ทายด้วย “การฟัง” เสียงของมนุษย์ อมนุษย์ เทวดา หรือฟังเสียงวิตกวิจารณ์ของคนที่กำลังตรีกตรองอยู่ บางท่านสามารถทายได้จากการใช้ “จิตกำหนดใจ” ของคนที่เข้าสมาธิ ทำให้รู้ความคิดปรุงแต่งในใจของบุคคลนั้น ส่วนปาฏิหาริย์ประเภทสุดท้าย อนุสาสนีปาฏิหาริย์ เป็นปาฏิหาริย์ที่เกี่ยวกับคำสอนที่เป็นจริง สอนให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม และนำไปปฏิบัติได้ผลสมจริง จัดเป็นโลกุตระอภิญา อภิญาประเภทที่ 6 ที่เรียกว่า อาสวักขยญาณ ญาณที่ทำให้อาสวะสิ้นไป (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, 2564) ทำให้ปุถุชนกลายเป็นอริยชนโดยสมบูรณ์ สำหรับอิทธิปาฏิหาริย์ และอาเทศนาปาฏิหาริย์นั้น เป็นปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่มีก่อนมีพระพุทธศาสนา แม้ว่าปาฏิหาริย์ทั้งสองนี้เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น และไม่มีผลต่อการเข้าถึงพระพุทธศาสนา ไม่สามารถทำให้คนละกิเลสหรือหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2563) แต่ทั้งสองปาฏิหาริย์นั้น เป็นสิ่งที่เสริมคุณสมบัติของผู้ที่ได้โลกุตระอภิญา ดังพุทธพจน์ที่ว่า ภิกษุประกอบด้วยธรรม 3 ประการนี้แลย่อมมีความสำเร็จสูงสุด มีความเกษมสูงสุด ประพฤติพรหมจรรย์ลุล่วงถึงที่สุด และถึงที่สุดแห่งที่สุด ประเสริฐกว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (อง.ติก. (ไทย) 20/393/145)

ส่วนปาฏิหาริย์ที่คนทั่วไปในสังคมปัจจุบันมักกล่าวถึงจะมี 3 ประเด็นใหญ่ เรื่องแรกเป็นเรื่องที่อิงกับเหตุการณ์ลึกลับที่เชื่อว่าถูกกำหนดโดยพระเจ้าหรือความเชื่อทางพุทธศาสนา เป็นปาฏิหาริย์ที่อิงอยู่กับความเชื่อทางด้านจิตใจ อย่างความเชื่อที่ว่า ยิ่งทำบุญมากก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จหรือรวยมาก บางคนอาจรวยขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์เป็นความบังเอิญ แต่หากดูตามความเป็นจริงคนทำบุญมากก็เชื่อว่ากลายเป็นคนรวยกันทุกคน ประเด็นที่สองเป็นเรื่องของเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดหรือน่าประหลาดใจ เช่น คนเป็นมะเร็ง

ค่อนข้างหนักแต่สามารถหายได้ราวปาฏิหาริย์ ซึ่งในความเป็นจริงอาจด้วยเพราะวิวัฒนาการของการรักษา และยาทำให้อาการดีขึ้นได้ หรือการไม่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุร้ายแรงอาจเป็นการบังเอิญ แต่คนมักจะโยนไปถึงปาฏิหาริย์จากเครื่องรางของขลังที่สวมใส่ ส่วนประเด็นสุดท้ายเป็นความสำเร็จที่เกินความคาดหมาย ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความโชคดี แต่ที่สำคัญเกิดจากการทุ่มเททำงานอย่างหนักรวมถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการทำงาน (นิเวศน์ เหมวชิรวรากร, 2560)

ในทางพุทธศาสนาปาฏิหาริย์มีทั้งที่เป็นแบบการแสดงอิทธิฤทธิ์ที่คนธรรมดาไม่สามารถทำได้ การมีความสามารถในการทลายใจคนผ่านช่องทางพิเศษทางจิต และการสอนให้รู้แจ้งเห็นจริงในสังขารของชีวิตกลายเป็นคนที่ประเสริฐห่างไกลจากกิเลส ส่วนปาฏิหาริย์ในสังคมปัจจุบันนั้นอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าการทำบุญมีผลต่อความร่ำรวยที่จะเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด หรือเชื่อในเครื่องรางของขลังที่จะนำพาชีวิตหลุดพ้นจากภัยร้าย แม้กระทั่งเชื่อในโชคชะตาที่นำพามาซึ่งความสำเร็จอย่างไม่คาดคิด

ถอดรหัสปาฏิหาริย์

ปาฏิหาริย์ในทางพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวไปข้างต้น อิทธิปาฏิหาริย์ และอาเทศนาปาฏิหาริย์ดูค่อนข้างที่จะเป็นสิ่งลึกลับอัศจรรย์ การที่จะได้มาซึ่งความสามารถในการแสดงปาฏิหาริย์ของบุคคลหนึ่ง ๆ นั้น บุคคลดังกล่าวต้องมีดวงจิตที่ตั้งมั่น ปราศจากอุปกิเลส ผ่านการเพียรฝึกปฏิบัติสมาธิจนสงบและเข้าถึงระดับฌาน ผลจากการฝึกสมาธิจะทำให้จิตมีพลังพิเศษ สามารถกำหนดทิศทางของพลังพิเศษนี้ไปตามกระแสของความประสงค์ น้อมจิตให้เกิดความสามารถพิเศษในการแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้ (สมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธโร), 2563) อย่างไรก็ตาม ปาฏิหาริย์ที่ได้มานั้นมีได้ก็เสื่อมได้เช่นกัน และมีโอกาสเกิดอาการวิปัสสนาได้หากพลังจิตไม่พอ ดังนั้น จึงควรรู้ไว้เพียงว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแสดงปาฏิหาริย์เท่านั้น หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อิทธิปาฏิหาริย์หรืออาเทศนาปาฏิหาริย์เมื่อมีเหตุผลสมควร ก็ควรใช้เป็นเครื่องประกอบเบื้องต้นเพื่อนำเข้าสู่อนุสาสนีปาฏิหาริย์ที่ไม่มีวันเสื่อมเท่านั้น (พระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2563)

ปาฏิหาริย์แต่ละอย่างโดยเฉพาะปาฏิหาริย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่เราคิดว่า เป็นปาฏิหาริย์ที่ยากแก่การเข้าถึงที่มีความลึกลับซับซ้อน และมีความเป็นปัจเจกบุคคล หรือแม้กระทั่งปาฏิหาริย์ที่สังคมยุคปัจจุบันมักพบเจอนั้น บางทีมันมีเหตุและผลที่ซ่อนอยู่ที่เราควรมีสติในการทำความเข้าใจ เราควรเปลี่ยนปาฏิหาริย์ให้เป็นปัญญา มุ่งหาความสงบในใจ แสวงหาคำตอบทางจิตวิญญาณ และควรต้องระวังความรู้สึกแห่งปาฏิหาริย์ไว้ด้วย ไม่เช่นนั้นเราก็จะเข้าใจผิด และกลายเป็นสิ่งใหม่ที่กลับมาทำร้ายตัวเรามากกว่าเดิม เพราะมันลึกลับซึ่งจนอาจมองไม่เห็นพิษของมัน (พิชัย สุขวุ่น, 2555) ควรมองความลึกลับความศักดิ์สิทธิ์ให้กลายเป็นความเรียบง่าย มองความอัศจรรย์ทั้งหลายอยู่บนพื้นฐานของความธรรมดา เป็นปาฏิหาริย์ในความธรรมดาที่ไม่ธรรมดาแต่ลุ่มลึก (ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์,

2065) เป็นดั่งปาฏิหาริย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ เพราะหากเราเป็นหนึ่งในเหตุการ์ณต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรืองานที่ทำ และสามารถปล่อยวางได้ เรื่องนี้งานนั้นก็เต็มไปด้วยบทเรียนให้เข้าถึงปาฏิหาริย์ได้ตามแนวความคิดของ ดิซ นัท ฮันท์ (Thich Nhat Hanh) พระภิกษุณีกาย เซนชาวเวียดนาม (พิชัย สุขวุ่น, 2555)

สรุป ไม่ว่าจะ เป็นปาฏิหาริย์ในทางพระพุทธศาสนาหรือปาฏิหาริย์ในมุมมองของ เซน ต่างเป็นปาฏิหาริย์ที่ทุกคนประสบกันได้ทั้งสิ้น สิ่งสำคัญเราควรต้องมีสติคิดวิเคราะห์ให้เห็นถึงความจริงที่เป็นเหตุเป็นผล และควรต้องมีสติกำกับในทุกการกระทำ การคิดพิจารณา กับทุก ๆ เรื่องราวที่เกิดขึ้นและความเป็นประโยชน์ที่แท้จริงเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้น รู้จักการปล่อยวางเพื่อไม่ให้กลับมาเป็นโทษกับตัวเราเอง

เวทดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

นอกจากปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้คนมักชอบและสนใจ ปาฏิหาริย์อีกประเภทหนึ่งที่คนในสังคมไทยให้ความสำคัญและสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน นั่นคือปาฏิหาริย์จากเวทดา ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธเรื่องเวทดา ตรงกันข้าม เวทดามีบทบาทต่อศาสนาพุทธเยอะมาก อาจกล่าวได้ว่าเวทดาเป็นผู้ค้ำจุนพระศาสนา นอกเหนือจากมนุษย์ (มหัทธโน, 2554)

ความหมายของเวทดา

เวทดา หมายถึงผู้ที่อยู่ต่างภพกับมนุษย์และมีอำนาจเหนือธรรมชาติ ดลบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้นได้ทั้งร้ายและดี (กรมศิลปากร, 2564) เป็นชาวสวรรค์มีกายทิพย์ ตาทิพย์ หูทิพย์ และกินอาหารทิพย์ เป็นโอปปาติกะ คือผู้ที่กำเนิดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ และโตเต็มตัวในทันใด ตามแต่อดีตกรรมหรือผลแห่งกุศลกรรมนำมาเกิด เสวยสุขในสรวงสวรรค์ชั้นต่าง ๆ เวทดาเพศชายเรียกว่าเทพบุตร และเรียกเวทดาเพศหญิงว่า เทพธิดาหรือนางฟ้า ส่วนเวทดาผู้มีจิตอาทิจหรือมีใจบาปหยาบช้ำคอยกีดกันไม่ให้ทำบุญนั้น เรียกว่า มาร

เวทดาเป็นผู้ที่จู่ตืออยู่บนสวรรค์ตามกุศลกรรมที่ได้ทำไว้ มีอำนาจสามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นเทพบุตรเทพธิดาที่มีกายทิพย์มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น สามารถเสวยสุขในอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ได้ผ่านทางความคิด มีทั้งเวทดาที่เป็นเทพและที่เป็นมาร

ความเชื่อเรื่องเวทดา

มนุษย์มักมีความเชื่อว่าคนที่หมั่นทำบุญ ทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาอยู่ตลอดแม้จะยังไม่สำเร็จได้เป็นฌานแต่ได้มีจิตตั้งใจให้บริสุทธิ์ เห็นภาพตัวเองกำลังทำความดี ทำกุศลกรรมต่าง ๆ ก่อนที่จิตจะออกจากร่าง ดวงจิตดวงวิญญาณที่มีธรรมและบุญกุศลนี้ จะส่งผลทำให้บุคคลผู้นั้นเกิดเป็นธรรม สัมปยุตธรรม เวทดาได้ (ธ.ธรรมรักษ์, 2013)

ที่สำคัญต้องมีเทวธรรม คือ หิริโอตตัมปะ สุขกธรรม สันติ นอกจากนั้น มนุษย์มักจะคิดว่าตนเองอ่อนแอ จึงเฝ้าเพียรบนบานขอพรจากเทวดา อ้อนวอนขอความช่วยเหลือ หรือบิบบังคับด้วยการบำเพ็ญพรตทำตบะ โดยหารู้ไม่ว่า นั่นทำให้เกิดโทษได้มากมายทั้งต่อตนเองและต่อเทวดา ในส่วนของมนุษย์เองนั้น เป็นการทำให้คนไม่มีความเพียรพยายามในการพึ่งตนเอง ไม่ทำในสิ่งที่ควรทำ ไม่เว้นในสิ่งที่ควรเว้น ขัดต่อหลักความไม่ประมาท และยังทำให้เทวดาท่านหลงใหลในค้ำยกย่องสรรเสริญ ติดในเครื่องสังเวย เทวดาที่ห้วงลาภ จะช่วยต่อเมื่อได้รับการร้องขอ อ้อนวอน หรือ ได้ของบวงสรวง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2563) แม้ว่าเทวดาจะเป็นผู้มีหลาย ๆ ด้านที่เหนือกว่ามนุษย์ แต่ก็มีวิถีความเป็นไปของชีวิตในหลายด้านเช่นกันที่ไม่แตกต่างกับมนุษย์เท่าใดนัก แม้เทวดาจะมีฤทธิ์อำนาจเหนือมนุษย์ แต่มนุษย์เราก็ไม่ควรที่จะคอยออดอ้อนขอพรจากท่านเรื่อยไป ขอเพียงแค่เรามีความมุ่งมั่น ทำความดี มีความเพียร เทวดาที่ดีท่านก็จะพร้อมที่จะช่วยเราอยู่เสมอ เพราะการเพียรทำความดีนั้น เป็นคุณธรรมหรือหน้าที่ที่ควรทำของมนุษย์ ส่วนการช่วยเหลือคนทำความดีนั้น เป็นคุณธรรมของเหล่าเทวดาหรือหน้าที่ของสวรรค์ (ลานธรรมจักร, 2564)

ทั้งมนุษย์และเทวดาต่างมีคุณธรรมและมีหน้าที่ของตนเองที่จะต้องทำ แม้มนุษย์จะไม่มีฤทธิ์เดชอำนาจเฉกเช่นเทวดา แต่การที่มนุษย์มีความเพียรพยายามมุ่งมั่นที่จะทำความดี ทำในสิ่งที่ควรทำ ละในสิ่งที่ควรละ แม้ไม่ได้ไปออดอ้อนขอพรให้เทวดาช่วย แต่คุณงามความดีที่มนุษย์ทำนั้นเทวดาย่อมรับรู้และให้ความช่วยเหลืออย่างแน่นอน

เทวดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

เทวดาตามความหมายในทางพระพุทธศาสนา คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเทวโลก ในสวรรค์ชั้นจตุมาหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตตี โดยสวรรค์ 6 ชั้นนี้มีชื่อเรียกว่า ฉกามาพจร ซึ่งหมายถึง ภพภูมิที่ยังติดอยู่ในพวงกามตัณหา มีความอยากความใคร่ มีการจุติ การเกิด การดับ เหมือนในโลกมนุษย์ (กันต์กวีนต์ ทัดทาน, 2561) หากดูตามพระไตรปิฎกจะพบว่า มีการพูดถึงเทวดาอยู่หลายเรื่องด้วยกัน เช่น ในมหาสมยสูตรว่าด้วยการประชุมครั้งใหญ่ของเทวดา มีเหล่าเทวดาจำนวนมากจาก 10 โลกธาตุมาประชุมกันที่ปามหาวัน เขตกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคและเยี่ยมภิกษุสงฆ์ (ที. ม. (ไทย) 10/259/331) ดังนั้น ในทางพระพุทธศาสนาเรียกได้ว่ามิได้มีการปฏิเสธการมีอยู่จริงของเทวดา เพียงแต่ได้วางท่านไว้ในอีกตำแหน่งหนึ่งเท่านั้น เพราะเทวดาไม่ใช่แก่นหลักของศาสนา แต่อยู่ภายใต้หลักคุณธรรมที่ควรเป็นไป และเทวดามีความเหมือนกับมนุษย์ กล่าวคือเป็นรูปนาม ชันธ์ห้า ที่มารวมตัวกันตามกรรมเก่า ผู้ที่ทำบุญไว้มากเมื่อเกิดเป็นเทวดาก็จะมีวิมานเป็นของตนเอง (ประวิทย์ จำปาทอง, 2564) แต่ถ้าสร้างบุญกุศลไว้น้อยก็จะมีวิมานเป็นเพียงเทวดาที่มีหน้าที่ทั่ว ๆ ไป แม้ว่าเทวดาจะเหนือกว่ามนุษย์ในหลายด้าน แต่ก็ไม่ได้อยู่เหนือกฎธรรมชาติดีอย่างกฎไตรลักษณ์ กล่าวคือ เทวดายังต้องเผชิญกับความไม่

เที่ยง (อนิจจัง) ความเป็นทุกข์ (ทุกขัง) และสภาวะที่หาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ (อนัตตา) ทั้งเทวดายังจะต้องเป็นไปตามกฎแห่งกรรม โดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นเดียวกับสรรพสัตว์ (พระมหาสิริวัฒน์ สิริวิฑฒโน, ประยงค์ จันทรแดง, 2552) และเมื่อถึงคราวที่เทวดาจะจุติจากเทวโลก เพราะสิ้นอายุเทวดา เหล่าทวยเทพก็จะอวยพรให้ไปเกิดในสุคติภูมิ ซึ่งก็คือการไปเกิดเป็นมนุษย์บนโลกที่สามารถสร้างบุญสร้างกุศลนั่นเอง (ช.ช. (ไทย) 25/447-448/83) ในขณะที่สุคติที่เป็นสิ่งปรารถนาของมนุษย์นั้นคือ การได้ไปเกิดเป็นเทวดาในสวรรค์

นอกจากนั้น การถือธรรมเป็นใหญ่ยกธรรมเป็นมาตรฐานสูงสุด เป็นหลักการใหญ่ของพระพุทธศาสนา ทั้งมนุษย์และเทวดาต่างต้องมีคุณธรรมและเพียรปฏิบัติตามหน้าที่ของตน มนุษย์ไม่ควรเฝ้าอ่อนวอนร้องขอเทวดา เทวดาก็ไม่ควรเรียกร้อง รอคารอ่อนวอนของมนุษย์ ควรช่วยเหลือคนดีด้วยคุณธรรมของเทวดาเอง เทวดาท่านมีฤทธิ์อำนาจเหนือมนุษย์ โดยเฉพาะเทวดาที่ชอบเป็นปฏิปักษ์ ชอบขัดขวางความเจริญของมนุษย์ที่เราเรียกว่า “มาร” สิ่งหนึ่งที่มนุษย์สามารถชนะมารได้ก็คือ คุณธรรมและความเพียรพยายาม เมื่อใดที่มนุษย์ประพฤติปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม มีศีล สมาธิ ปัญญาอย่างแกร่งกล้า อย่างว่าแต่มารที่สามารถพิชิตได้ ทั้งเทพเทวดาต่างเคารพและให้ความเกรงใจแก่ผู้มีคุณธรรมสูงเหล่านั้น ในทางพระพุทธศาสนาได้ชี้แนวทางแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทวดา ด้วยการวางท่าทีแห่งเมตตา มีไมตรีจิต อยู่ร่วมกันฉันมิตร เคารพนับถือซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย และเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ (ลานธรรมจักร, 2564)

สรุป ในทางพระพุทธศาสนาไม่ปฏิเสธในเรื่องการมีเทวดาซึ่งอยู่ในภพภูมิที่สูงกว่ามนุษย์ และเป็นผู้ที่มนุษย์ให้ความเคารพนับถือกราบไหว้ขอพรหวังที่จะให้เทวดาบันดาลให้เกิดปาฏิหาริย์แก่ตน แต่ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเทวดาควรต้องมีคุณธรรมเป็นที่ตั้งและมีความเมตตาต่อกัน

ถอดรหัสปาฏิหาริย์-เทวดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

วิถีการใช้ชีวิตของคนในสังคม มากมายที่อยู่บนวิถีแห่งความเชื่อและความคิดในการพึ่งพาสิ่งที่เหนือธรรมชาติโดยเฉพาะในเรื่องปาฏิหาริย์-เทวดา หากเรามองตามหลักการทางพระพุทธศาสนาแล้วก็จะพบว่า นอกจากอนุศาสน์ปาฏิหาริย์แล้ว สิ่งอื่นไม่ได้เป็นตัวหลักที่จะทำให้เราเข้าถึงพระพุทธศาสนาหรือพ้นจากกิเลสความทุกข์ต่าง ๆ ได้เลย อาจทำให้เราถูกหลอกจากคนที่คิดหาผลประโยชน์จากความเชื่อ ความหลงงมงาย ทำให้เสียเงิน เสียทอง เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ปาฏิหาริย์ที่มนุษย์เข้าหาได้ง่ายที่สุด ดีที่สุด โดยไม่ต้องรอคอยเลย คือการมีสติอยู่ในทุกการกระทำ สามารถดำเนินตนอย่างมีความรู้ตัวทั่วพร้อม ส่วนในเรื่องของเทวดานั้น พึงระลึกไว้เสมอว่า เทวดาท่านคอยสอดส่องช่วยเหลือ ประทานพรคนที่มุ่งมั่นทำความดีอยู่แล้ว

สรุป การที่จะถอดรหัสปาฏิหาริย์-เทวดานั้น มนุษย์ควรต้องมีสติเป็นที่ตั้ง มีปรโต โฆษะและโยนิโสมนสิกาในการที่จะถลั่นกรองเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบ ได้เห็น และได้ฟังอย่าง ละเอียดถี่ถ้วน คิดพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยไม่อยู่ภายใต้ความเชื่อที่ไม่มีหลักการ ไม่มีเหตุผล มารองรับ เหล่านี้ก็จะทำให้มนุษย์เกิดปัญญาในการที่จะบริหารจัดการความคิดและการกระทำ ให้อยู่ในกรอบของคุณงามความดีและกรอบแห่งคุณธรรม นำมาซึ่งความเจริญรอบด้านของตัว มนุษย์เองโดยไม่ต้องหวังพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือรอคอยปาฏิหาริย์ใด ๆ ให้เกิด เพราะทุกอย่าง อยู่ในกำมือของมนุษย์เองที่มุ่งทำแต่คุณงามความดีภายใต้ความเพียรพยายาม และถึงแม้จะไม่ คิดที่จะพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ทุกการกระทำของเราที่ได้ทำภายใต้สติ ปัญญา และความมุมานะ อย่างไม่ทอดถอย เทวดาท่านย่อมรับรู้และยื่นมือเข้ามาช่วยให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างราบรื่นเอง

บทสรุป

แม้ปาฏิหาริย์ในทางพระพุทธศาสนาจะค่อนข้างจะมีความลึกลับศักดิ์สิทธิ์ แต่เรา ควรจะมีสติในการรับรู้ และรู้จักการปล่อยวางไม่ยึดติดโดยเฉพาะกับอิทธิปาฏิหาริย์และอา เทศนาปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเราเอง เกิดได้จากความมุ่งมั่นอุทิศสาคะ ของเรา และเราควรพึ่งพาและพัฒนาตนเองให้มากที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ภายใต้หลักธรรม การคิดและทำอย่างมี “สติ” กับทุก ๆ การกระทำสามารถทำให้เราพบกับปาฏิหาริย์ของการ หลุดพ้นและการปล่อยวางได้ ทำให้ความลึกลับศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นความเรียบง่าย และทำให้ ความเรียบง่ายดูมีความลุ่มลึก ชีวิตที่สามารถก้าวขึ้นมาเป็นคนที่พ้นทุกข์ได้อย่างเด็ดขาดนั้น ถือว่าเป็นปาฏิหาริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแล้ว และเราควรต้องใช้อนุสาสนีปาฏิหาริย์ในการเผยแพร่ บอกต่อสิ่งดี ๆ กับคนรอบข้าง จงอย่าเอาตัวเราไปฝากไว้กับคนมีฤทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา หรือกับสิ่งที่ยังไม่เห็นมากเกินไป เราควรมีท่าทีหรือการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเทวดาโดยไม่ผิด ต่อหลักพระพุทธศาสนา และต้องทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด สุดชีวิต สุดกำลัง ไม่งอมืองอเท้า เทพเทวาสักดิ์สิทธิ์ย่อมเมตตาให้ความช่วยเหลือด้วยคุณธรรมที่ท่านมี

รายการอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2564). *การเข้รหัสลับ*. สืบค้น 6 ธันวาคม 2564, จาก https://multi.dopa.go.th/mad/assets/modules/official_letter/uploads/09d66144707f4c610b633d2709fd65cc566e41a916a1a3911401576168.pdf
- กรมศิลปากร. (2564). *เทวดาในวัฒนธรรมไทย*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2564, จาก <https://shorturl.asia/jDSOT>
- กันต์กวีนต์ ทัดทาน. (2561). *ศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีอิทธิพลต่อล้านนา* (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.

- ธ.ธรรมรักษ์. (2564). *จะเกิดเป็นเทวดาได้อย่างไร*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2564, จาก <https://torthammarak.wordpress.com/2013/09/20/จะเกิดเป็นเทวดาได้อย่างไร-2/>
- นิเวศน์ เหมวชิรวรากร. (2566). *ปาฏิหาริย์*. สืบค้น 08 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://blog.settrade.com/blog/nivate/2017/06/20/1909>
- ประวิทย์ จำปาทอง. (2564). *รู้จักเรียงเทวดา 10 ประเภท*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.madchima.org/forum/index.php?topic=14972.0;wap2>
- พจนานุกรมสนุกดอทคอม. (2565). *ถอดรหัส*. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute/ถอดรหัส>
- พระมหาศิริวัฒน์ สิริวิฑูมโน และ ประยงค์ จันทร์แดง. (2552). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ บทบาทของเทวดาที่ปรากฏในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี.
- พิชัย สุขวุ่น. (2555). *ปาฏิหาริย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(1), 208-224.
- ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์. (2566). *ปาฏิหาริย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ: หรือปาฏิหาริย์ของติช นัท ฮันห์จะไม่มีจริง?*. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.the101.world/thich-nhat-hanh/>
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2529). *พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัทธโน. (2554). *ความเข้าใจที่ถูกต้องกับบทบาทของเทวดาในพุทธศาสนา*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/53859>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2565). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- ลานธรรมจักร. (2564). *ความสัมพันธ์แบบชาวพุทธระหว่างมนุษย์กับเทวดา*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <http://www.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?f=1&t=60302>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตตโต). (2563). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 54). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผลิธรรม.
- สรวง สิทธิสมาน. *ชีวิตและปาฏิหาริย์*. (2565). *สำนักข่าวอิศรา*. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://isranews.org/isranews-article/68353-article-68353.html>
- สมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิริธโร). (2563). *หลักสูตรครูสมาธิ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ : บริษัท ประชาชน จำกัด.